

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ГИШҮҮН
Сандагийн БЯМБАЦОГТ

14201 Улаанбаатар хот, Сүхбаатар дүүрэг,
Жанжин Д.Сүхбаатарын талбай 1, Төрийн ордон,
Утас: 26-58-89, Факс: 32-03-82
E-mail: byambatsogt@parliament.mn
http://www.parliament.mn

2018.10.05 № 11290

танай _____-ны № _____-т

Хуулийн төсөл өргөн мэдүүлэх тухай

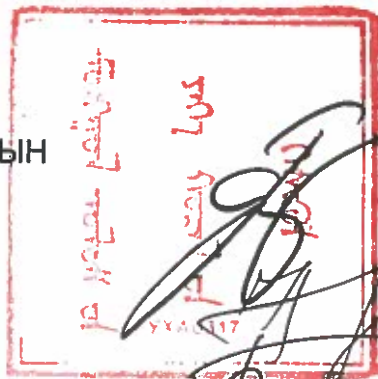
Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Хорин зургадугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг, Монгол Улсын Их Хурлын тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1.3, Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1-д заасан бүрэн эрхийнхээ дагуу "Хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжийн талаар авах зарим арга хэмжээний тухай" Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийг боловсруулж Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлж байна.

Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдаанаар хэлэлцүүлж өгнө үү.

Хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийн үзэл баримтлал, танилцуулга, төслийг хавсаргав.

Хүндэтгэсэн,

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН
ГИШҮҮН

С.БЯМБАЦОГТ

Н.АМАРЗАЯА

Ё.БААТАРБИЛЭГ

О.БАТНАСАН

Б.ЖАВХЛАН

Ж.МӨНХБАТ

Г.МӨНХЦЭЦЭГ

Н.НОМТОЙБАЯР

0000565

4

Д.ОЮУНХОРОЛ

Ш.РАДНААСЭД

Б.САРАНЧИМЭГ

Г.СОЛТАН

Б.УНДАРМАА

Б.ЧОЙЖИЛСҮРЭН

Л.МӨНХБААТАР

Б.ПҮРЭВДОРЖ

Л.ЭНХ-АМГАЛАН

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ГИШҮҮН
Сандагийн БЯМБАЦОГТ

14201 Улаанбаатар хот, Сүхбаатар дүүрэг,
Жанжин Д.Сүхбаатарын талбай 1, Төрийн ордон,
Утас: 26-58-89, Факс: 32-03-82
E-mail: byambatsogt@parliament.mn
http://www.parliament.mn

2018. 10. 03 № 11183

танай _____-ны № _____-т

Тов тогтоолгох тухай

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТАМГЫН
ГАЗРЫН ЕРӨНХИЙ НАРИЙН
БИЧГИЙН ДАРГА Ц.ЦОЛМОН
ТАНАА

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Хорин зургадугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг, Монгол Улсын Их Хурлын тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1.3, Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1-д заасан бүрэн эрхийнхээ дагуу "Хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжийн талаар авах зарим арга хэмжээний тухай" Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийг боловсруулсныг хянан үзэж, Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэх тов тогтоож өгнө үү.

Хүндэтгэсэн,

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН
ГИШҮҮН

С.БЯМБАЦОГТ

Н.АМАРЗАЯА

Е.БААТАРБИЛЭГ

О.БАТНАСАН

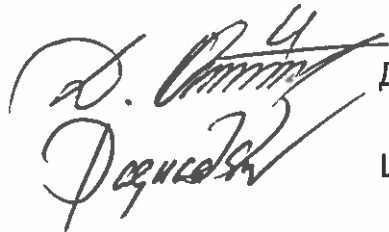
Б.ЖАВХЛАН

Ж.МӨНХБАТ

Г.МӨНХЦЭЦЭГ

Н.НОМТОЙБАЯР

0000561

Д.ОЮУНХОРОЛ

Ш.РАДНААСЭД

Б.САРАНЧИМЭГ

Г.СОЛТАН

Б.УНДАРМАА

Б.ЧОЙЖИЛСҮРЭН

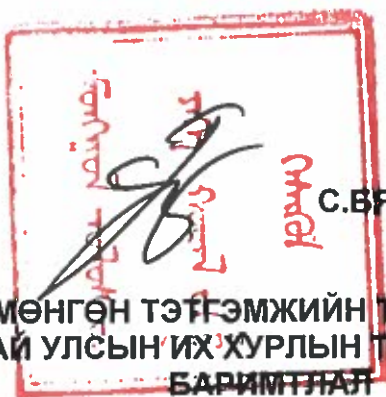
Л.МӨНХБААТАР

Б.ПҮРЭВДОРЖ

Л.ЭНХ-АМГАЛАН

**БАТЛАВ:
МОНГОЛ УЛСЫН ИХ
ХУРЛЫН ГИШҮҮН**

С.ВЯМБАЦОГТ

**ХҮҮХДИЙН МӨНГӨН ТЭТГЭМЖИЙН ТАЛААР АВАХ ЗАРИМ АРГА
ХЭМЖЭЭНИЙ ТУХАЙ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛЫН ТӨСЛИЙН ҮЗЭЛ
БАРИМТЛАЛ**

Нэг. Тогтоолын төсөл боловсруулах болсон үндэслэл шаардлага

Монгол Улсын Их Хурлын 2016 оны 45 дугаар тогтоолоор баталсан Монгол Улсын Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрт хүүхдийн хөгжлийг дэмжих зорилгоор "Хүүхдийн мөнгийг хүүхэд бүрт олгоно" гэсэн зорилтыг тусгасан. Хүүхдийн мөнгө олгох тухай зорилтын хүрээнд 2016 оны 11 дүгээр сарын 10-ны өдөр Нийгмийн халамжийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах замаар хүүхдийн мөнгө олгох арга хэмжээг нийгмийн халамжийн нэг төрөл болгон, хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжийн хэлбэрээр олгож байна. Өрхийн мэдээллийн нэгдсэн санд бүртгэгдсэн амьжиргааны түвшний 502,567 болон түүнээс доош оноотой өрхийн 0-18 хүртэлх насны 684,0 мянган хүүхэд буюу нийт хүүхдийн 60 хувьд сар бүр хүүхдийн мөнгийг бэлэн мөнгө хэлбэрээр олгож байна. Хүүхдийн мөнгийг 60 хувьд олгож байхад хамгийн бага хэрэглээтэй буюу амьжиргааны түвшин доогуур айл өрхийн хүүхдүүд болон дундаж амьдралтай айлуудын эхний хэсэг хамрагдаж байсан.

Хүүхдийг өрхийн мэдээллийн нэгдсэн санд бүртгэгдсэн амьжиргааны түвшингээр нь ялгаж хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжээс ялгаварлан олгож байгаа нь Монгол улсын Үндсэн хуулийн арван дөрөвдүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэгт заасан "Хүнийг үндэс, угсаа, хэл арьсны өнгө, нас хүйс, нийгмийн гарал, байдал, хөрөнгө чинээ, эрхэлсэн ажил, албан тушаал, шашин шүтлэг, үзэл бодол, боловсролоор нь ялгаварлан гадуурхаж үл болно." гэснийг, Мөн Монгол улсын нэгдэн орсон НҮБ-ийн хүүхдийн эрхийн тухай конвенцийн холбогдох заалтыг зөрчиж байна.

Хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжийг нийт хүүхдийн 80 хувьд буюу 912.000 хүүхдэд 205.10 тэрбум төгрөг олгож байна. Нийт хүүхдийн 90 хувьд олгоход 114.000 хүүхэд нэмэгдэж 27.36 тэрбум төгрөг шаардагдах тооцоо гарч байна. Хүүхдийн мөнгийг 100 хувь бүх хүүхдэд олгож байх үед 10 орчим хувь нь хүүхдийн мөнгөө огт авдаггүй буюу хүлээлт байхгүй, уг мөнгийг нь банк эргэлдүүлдэг талаар судалгаа байдаг. Ийм учраас хүүхдийн мөнгийг "Хүүхдийн мөнгө" авах хүсэлт гаргасан хүүхэд бүрт өгөх саналтай байна. Ингэж олгоход нийт хүүхдийн 90 орчим хувь нь хүүхдийн мөнгө авах хүсэлт гаргах тооцоо гарсан.

Монгол улсын 2017 оны төсвийн урьдчилсан гүйцэтгэл, 2018 оны төсвийн хүлээгдэж буй гүйцэтгэлээр эдийн засаг сэргэж, тогтворжих төлөв байдал харагдаж байна. Эдийн засагт нааштай өөрчлөлтүүд гарч, үзүүлэлт сайжирч байгаа учраас чанар, эдийн засгийн өгөөж иргэн бүр, айл өрхөд хүрэх ёстой. Иймд

дээрх асуудлуудыг шийдвэрлэх зорилгоор хүүхдийн мөнгөн тэтгэмж авахаар “Хүсэлт гаргасан” хүүхэд бүрт хүүхдийн мөнгөн тэтгэмж олгох талаар Улсын Их Хурлын тогтоолын төсөл боловсрууллаа.

Хоёр. Тогтоолын төслийн ерөнхий бүтэц, зохицуулах харилцаа, хамрах хүрээ

Улсын Их Хурлын тогтоолын төсөлд “өрхийн мэдээллийн нэгдсэн санд бүртгэгдсэн өрхийн 0-18 хүртэлх насны, хүүхдийн мөнгөн тэтгэмж авах хүсэлт гаргасан хүүхэд бүрд хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжийг сар бүр бэлэн мөнгөөр олгох, бусад шаардлагатай арга хэмжээ авахыг Монгол Улсын Засгийн газарт даалгах талаархи зохицуулалтыг тусгасан.

Гурав. Тогтоолын төсөл батлагдсаны дараа үүсэж болох нийгэм, эдийн засаг, хууль зүйн үр дагавар

Тогтоолын төсөл батлагдсанаар нийгэмд үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл байхгүй. Монголын нийгмийн ядуу болон дундаж бүлгийн өрхийн амьжиргаанд дэмжлэг болно. Хуулийн төсөл батлагдсанаар хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжийг Өрхийн мэдээллийн нэгдсэн санд бүртгэлтэй нийт хүүхдийн 90 орчим хувь нь хүсэлт гаргаж хүүхдийн мөнгө авах тооцоо гарч байна. Ингэсэн тохиолдолд 342.000 хүүхэд нэмэгдэж 61.56 тэрбум төгрөг нэмж шаардагдана.

Дөрөв. Тогтоолын төсөл нь Монгол улсын Үндсэн хууль болон бусад хуультай хэрхэн уялдах, түүнийг хэрэгжүүлэх зорилгоор цаашид шинээр боловсруулах буюу нэмэлт, өөрчлөлт оруулах, хүчингүй болгох хуулийн талаархи санал

Тогтоолын төсөл нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын нэгдэн орсон олон улсын гэрээ конвенц, холбогдох бусад хуультай нийцэж байгаа болно.

ХУУЛЬ САНААЧЛАГЧ

---ooOoo---

ТАНИЛЦУУЛГА

Хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжийн талаар авах зарим арга хэмжээний тухай улсын их хурлын тогтоолын төслийн танилцуулга

Монгол Улсын Их Хурлын 2016 оны 45 дугаар тогтоолоор баталсан Монгол Улсын Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрт хүүхдийн хөгжлийг дэмжих зорилгоор “Хүүхдийн мөнгийг хүүхэд бүрт олгоно” гэсэн зорилтыг тусгасан. Хүүхдийн мөнгө олгох тухай зорилтын хүрээнд 2016 оны 11 дүгээр сарын 10-ны өдөр Нийгмийн халамжийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах замаар хүүхдийн мөнгө олгох арга хэмжээг нийгмийн халамжийн нэг төрөл болгон, хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжийн хэлбэрээр олгож байна. Өрхийн мэдээллийн нэгдсэн санд бүртгэгдсэн амьжиргааны түвшний 502,567 болон түүнээс доош оноотой өрхийн 0-18 хүртэлх насны 684,0 мянган хүүхэд буюу нийт хүүхдийн 60 хувьд сар бүр хүүхдийн мөнгийг бэлэн мөнгө хэлбэрээр олгож байна. Хүүхдийн мөнгийг 80 хувьд олгож байхад хамгийн бага хэрэглээтэй буюу амьжиргааны түвшин доогуур айл өрхийн хүүхдүүд болон дундаж амьдралтай айлуудын эхний хэсэг хамрагдаж байсан.

Хүүхдийг өрхийн мэдээллийн нэгдсэн санд бүртгэгдсэн амьжиргааны түвшингээр нь ялгаж хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжээс ялгаварлан олгож байгаа нь Монгол улсын Үндсэн хуулийн арван дөрөвдүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэгт заасан “Хүнийг үндэс, угсаа, хэл арьсны өнгө, нас хүйс, нийгмийн гарал, байдал, хөрөнгө чинээ, эрхэлсэн ажил, албан тушаал, шашин шүтлэг, үзэл бодол, боловсролоор нь ялгаварлан гадуурхаж үл болно.” гэснийг, Мөн Монгол улсын нэгдэн орсон НҮБ-ийн хүүхдийн эрхийн тухай конвенцийн холбогдох заалтыг зөрчиж байна.

Хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжийг нийт хүүхдийн 80 хувьд буюу 912.000 хүүхдэд 205.10 тэрбум төгрөг олгож байна. Нийт хүүхдийн 90 хувьд олгоход 114.000 хүүхэд нэмэгдэж 27.36 тэрбум төгрөг шаардагдах тооцоо гарч байна. Хүүхдийн мөнгийг 100 хувь бүх хүүхдэд олгоход 10 орчим хувь нь хүүхдийн мөнгөө огт авдаггүй буюу хүлээлт байхгүй, уг мөнгийг нь банк эргэлдүүлдэг талаар судалгаа байдаг. Ийм учраас хүүхдийн мөнгийг “Хүүхдийн мөнгө” авах хүсэлт гаргасан хүүхэд бүрт өгөх саналтай байна. Ингэж олгоход нийт хүүхдийн 90 орчим хувь нь хүүхдийн мөнгө авах хүсэлт гаргах тооцоо гарсан.

Монгол улсын 2017 оны төсвийн урьдчилсан гүйцэтгэл, 2018 оны төсвийн хүлээгдэж буй гүйцэтгэлээр эдийн засаг сэргэж, тогтворжих төлөв байдал харагдаж байна. Эдийн засагт нааштай өөрчлөлтүүд гарч, үзүүлэлт сайжирч байгаа учраас чанар, эдийн засгийн өгөөж иргэн бүр, айл өрхөд хүрэх ёстой. Иймд дээрх асуудлуудыг шийдвэрлэх зорилгоор хүүхдийн мөнгөн тэтгэмж авахаар “хүсэлт гаргасан” хүүхэд бүрт хүүхдийн мөнгөн тэтгэмж олгох талаар Улсын Их Хурлын тогтоолын төсөл боловсрууллаа.

ХУУЛЬ САНААЧЛАГЧ

---ooOoo---

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2018 оны ... дугаар
сарын...-ны өдөр

Дугаар...

Улаанбаатар
хот

**Хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжийн талаар авах
зарим арга хэмжээний тухай**

Монгол Улсын Их Хурлын тухай хуулийн 43 дугаар зүйлийн 43.1 дэх хэсгийг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас **ТОГТООХ** нь:

1.Нийгмийн халамжийн тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.1.5-д заасан хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжийг Монгол Улсын хүүхэд бүрт олгох зорилгоор дараахь арга хэмжээ авч хэрэгжүүлэхийг Монгол Улсын Засгийн газар /У.Хүрэлсүх/-т даалгасугай:

1/Хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжийг өрхийн мэдээллийн нэгдсэн санд бүртгэгдсэн өрхийн 0-18 хүртэлх насны, хүүхдийн мөнгөн тэтгэмж авах хүсэлт гаргасан хүүхэд бүрт 2018 оны ... сарын ...-ний өдрөөс эхлэн тооцож олгох асуудлыг олон улсын холбогдох байгууллагатай зөвшилцөн, шийдвэрлэх асуудлыг судалж Улсын Их Хуралд танилцуулах;

2/Энэ зүйлийн 1-д заасан хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжийг олгоход шаардагдах хөрөнгийг төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн 2018 оны батлагдсан төсөвт багтаан зохицуулалт хийж олгох;

3/Хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжийг цаашид 2019 оны ... сарын ...-ний өдрөөс эхлэн жил бүрийн улсын төсөвт тусган шийдвэрлүүлэх.

Гарын үсэг

**ХҮҮХДИЙН МӨНГӨН ТЭТГЭМЖИЙН ТАЛААР АВАХ ЗАРИМ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ
ТУХАЙ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛЫН ТӨСЛИЙН ХЭРЭГЦЭЭ,
ШААРДЛАГЫН СУДАЛГАА**

Улаанбаатар хот

**ХҮҮХДИЙН МӨНГӨН ТЭТГЭМЖИЙН ТАЛААР АВАХ ЗАРИМ АРГА
ХЭМЖЭЭНИЙ ТУХАЙ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛЫН
ТӨСЛИЙН ХЭРЭГЦЭЭ, ШААРДЛАГЫГ УРЬДЧИЛАН
ТАНДСАН ТУХАЙ ТАЙЛАНГИЙН АГУУЛГА**

НЭГ. Асуудлын дүн шинжилгээ

- 1.1. Тулгамдаж буй асуудал, түүний цар хүрээ, асуудлыг үүсгэж буй учир шалтгаан
- 1.2. Тухайн асуудлаар эрх, хууль ёсны ашиг сонирхол нь хөндөгдөж буй этгээдүүд

ХОЁР. Асуудлыг шийдвэрлэх зорилго

- 2.1. Гол зорилго, зорилт

ГУРАВ. Асуудлыг зохицуулах хувилбарууд, тэдгээрийн харьцуулалт

- 3.1. Асуудлыг зохицуулах хувилбарууд
- 3.2. Зохицуулалтын хувилбаруудын эерэг болон сөрөг талыг харьцуулсан тухай
 - 3.2.1. Зорилгод хүрэх байдлын харьцуулалт
 - 3.2.2. Зардал, үр өгөөжийн харьцаа болон үр дүнгийн харьцуулалт
- 3.3. Хамгийн үр дүнтэй хувилбарын тухай

ДӨРӨВ. Зохицуулалтын хувилбарын үр нөлөөний талаар

- 4.1. Хүний эрх, нийгэм, эдийн засаг, байгаль орчинд үзүүлэх үр нөлөө
 - 4.1.1. Хүний эрхэд үзүүлэх үр нөлөө
 - 4.1.2. Эдийн засагт үзүүлэх үр нөлөө
 - 4.1.3. Нийгэмд үзүүлэх үр нөлөө
 - 4.1.4. Байгаль орчинд үзүүлэх үр нөлөө
- 4.2. Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын олон улсын гэрээ, бусад хууль тогтоомжтой нийцэж байгаа эсэх талаар

ТАВ. Зохицуулалтын хувилбаруудыг харьцуулж дүгнэлт хийх

ЗУРГАА. Тухайн зохицуулалтын талаархи олон улсын болон бусад улсын эрх зүйн зохицуулалтын харьцуулсан судалгаа

ДОЛОО. Зөвлөмж

НЭГ. АСУУДАЛД ДҮН ШИНЖИЛГЭЭ ХИЙХ

1.1. Тулгамдаж буй асуудал, түүний цар хүрээ, асуудлыг үүсгэж буй учир шалтгаан

Монгол орон 1.56 сая хавтгай дөрвөлжин километр газар нутагтай бөгөөд 2017оны байдлаар 3 сая 177,8 мянган¹ хүн амтай байна. Өргөн уудам газар нутагтай, геополитикийн хувьд хоёр том гүрний дунд байрлах манай улсын хувьд хүн амаа өсгөх, хүний хөгжлийг хангах бодлого нь төрийн бодлогын үндэс суурь билээ.

Хүн амын жилийн дундаж өсөлт 2007-2010 онд дунджаар 1.5 хувь байснаа 2010-2015 онд 2.0 хувь болж нэмэгдэж, харин дараагийн 5 жилд тутамд 0.2-0.3 пунктээр аажим буурсаар 2025 онд 0.99 хувь болохоор байна. Тодруулбал, 2015 он хүртэл хүн амын жилийн дундаж өсөлтийн хурд тогтвортой байх боловч түүнээс цааш нэлээд хурдацтай буурахаар байна.²

Олон хүүхэдтэй өрхөд хүүхэд өсгөж, хүмүүжүүлэхэд шаардагдах санхүүгийн ачаалалхүүхэдгүй өрхөөс хэд дахин илүү байдаг. Олон хүүхэдтэй эцэг, эхчүүдийн дийлэнх нь санхүүгийн ачааллыг даах боломжгүй байдаг учир төрөөс хүн амаа өсгөх, төрөлтийг дэмжих, олон хүүхэдтэй өрхийн амьжиргаанд дэмжлэг үзүүлэх бодлого хэрэгжүүлдэг. Энэхүү бодлогоын нэг нь хүүхдийн мөнгөн тэтгэмж юм.

Монгол Улс нь социалист системийн үеэс л олон хүүхэдтэй эхчүүдэд хүүхдийн тоог харгалзан тэтгэмж олгох арга хэмжээг хэрэгжүүлдэг байв. УИХ-аас 1995 онд анхны Нийгмийн халамжийн тухай бие даасан хуулийг батлахдаа, энэ хуулийн хүрээнд 1995-2005 онд 4 ба түүнээс дээш хүүхэдтэй эхэд жилд нэг удаа хүүхэд тус бүрт 6000 төгрөгийн тэтгэмж олгодог байсан юм.

"Хүүхдийн мөнгө" хөтөлбөрийг 2005 оноос эхлэн хүн амын өсөлтийг дэмжих, хүүхдийн хөгжлийг хангах зорилгоор УИХ-аас Нийгмийн халамжийн тухай хуулинд нэмэлт, өөрчлөлт оруулан хэрэгжүүлж эхэлсэн. Ингэхдээ энэ хөтөлбөр нь анх зорилтот бүлгийн хүүхдэд чиглэсэн нөхцөлт мөнгөн тэтгэмж хэлбэртэй байсан бөгөөд 2007-2009 он хүртэл нийт хүүхдэд олгож эхэлсэн. 2012 оны 10 дугаар сараас Монгол Улсын 0-18 насны хүүхэд бүрд сар бүр 20 мянган төгрөг олгож эхэлсэн бөгөөд 2016 оны 6 сарыг дуусталх хугацаанд нийт хүүхдийн 95 хувь буюу 1 сая 21.0 орчим мянган хүүхэд хамрагдаж байсан.

2015 оны байдлаар хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжид 246.0 тэрбум төгрөг зарцуулж байсан нь Монгол Улсын дотоодын нийт бүтээгдэхүүний 1.06 хувийг эзэлж байсан.

Монгол Улсын Их хурлын 2016 оны 45 дугаар тогтоолоор баталсан Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрт хүн амаа өсгөх, хүүхдийн хөгжлийг дэмжих бодлогын хүрээнд Хүүхдийн мөнгийг хүүхэд бүрт олгох зорилт тусгасан.

Гэвч Монгол Улсын эдийн засгийн хүндрэлтэй нөхцөл байдалтай уялдуулан 2016 оноос амьжиргааны түвшингээр эрэмбэлсэн Өрхийн мэдээллийн нэгдсэн санд бүртгэлтэй нийт хүүхдийн 60 хувь буюу 660.0 мянга, 2017 онд бүх хүүхдэд,

¹Статистикийн эмхэтгэл ҮСХ 2015 он

²Монгол Улсын Хүн амын 2007-2025 оны хэтийн тооцоо, ҮСХ, 2007 он эх, хүүхдэд тэтгэмж олгохтой холбогдсон.

2018 оны 1 дүгээр сараас нийт хүүхдийн 60 хувь, 4 дүгээр сараас 80 хувьд гэх зэргээр ялгавартайгаар олгож байгаа билээ. Энэ хүрээнд 2016 онд 218.8, 2017 онд 257.6 тэрбум төгрөг тус тус зарцуулсан байна. 2018 онд нийт хүүхдийн 80 хувь буюу 912.0 мянган хүүхдэд хүүхдийн мөнгөн тэтгэмж олгоход зориулж 205.0 тэрбум төгрөг зарцуулахаар батлагдсан байна.

Оюуны өмч, улсын бүртгэлийн ерөнхий газраас ирүүлсэн мэдээгээр Монгол Улсын нийт хүүхдийн тоо 2018 оны 3 дугаар сарын байдлаар 1,140,000 байгаа бөгөөд ингэж амьжиргааны түвшинг харгалзан олгосноор үлдсэн 230 орчим мянган хүүхдүүдээс хүүхдийн мөнгөн тэтгэмж авах хүсэлтэй, босго онооноос дээш гарсан өрхийн хүүхдүүд хамрагдаж чадахгүй байна.

Хүүхдийн мөнгөн тэтгэмж олгож байгаа Өрхийн мэдээллийн нэгдсэн сан нь судалгаанд хамрагдаж, амьжиргааны түвшний оноо тооцсон бүх өрхүүдийг хэрэглээний түвшнээр хамгийн багаас их рүү эрэмбэлэн амьжиргааны түвшний шинж байдал, хэрэглээний байдлаас хамааруулан доорх 5 бүлэгт ангилан хуваасан байдаг байна.

Хүснэгт 1. Бүлэг, амьжиргааны түвшний оноо³

Бүлэг, амьжиргааны түвшний оноо		
1	Доод бүлэг /10 хувь/	302.157
2	Харьцангуй бага хэрэглээтэй /20-30 хувь/	302.157 - 411.782
3	Дундаж бүлэг /40-70 хувь/	411.782 - 578.43
4	Дунджаас дээгүүр /80-90 хувь/	578.43 - 701.359
5	Илүү өндөр хэрэглээтэй /дээд 10 хувь/	701.359-1000

Энэхүү хүснэгтээс харахад хүүхдийн мөнгийг 60 хувьд олгож байхад 554 ба түүнээс доош оноотой өрхүүд хамрагдаж байсан бөгөөд өрхийн мэдээллийн нэгдсэн сан дахь бүх өрхийн хамгийн доод болон харьцангуй бага хэрэглээтэй бүлэгт байгаа өрхийн хүүхдүүд бүрэн хамрагдаж, харин дундаж бүлгийн өрхийн хүүхдийн 20 хувь хамрагдаж байсан. Харин 80 хувьд олгоход амьжиргааны түвшний босго оноо 670 болж нэмэгдэж дунджаас дээгүүр бүлгийн 25 орчим хувь нь хамрагдаж байна. Гэтэл энэ бүлэгт төрийн албан хаагчид, хувиараа хөдөлмөр эрхэлдэг зэрэг тодорхой орлоготой, өөрсдийн хүч хөдөлмөрөөр амьдралаа авч яваа энэ бүлгийн өрхийн хүүхдүүд хамрагдаж чадахгүй байна. Эдгээр өрхийн дотор олон хүүхэдтэй, өрх толгойлсон зэрэг хүүхдийн мөнгөн тэтгэмж авах шаардлагатай өрхүүд ч байна. Хэрэв эдгээр бүлгийн хүүхдүүдийг хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжид хамруулснаар тэдгээр өрхийн амьжиргаанд дэмжлэг болохоос гадна зарим өрхүүдийн хувьд хүүхдийн хадгаламж хуримтлалтай болж, ирээдүйд нь зориулах хадгаламжийн эх үүсвэрийг бий болгож байгаа юм.

Улсын Их Хурлын 2018 оны 40 дүгээр тогтоолд заасны дагуу Хөдөлмөр, халамжийн үйлчилгээний ерөнхий газраас 7 дугаар сарын 16-ны өдрөөс 9 дүгээр сарын 1-ний өдрийг хүртэлх хугацаанд хүүхдийн мөнгөн тэтгэмж авах хүсэлтэй байгаа өрхийн өргөдөл хүсэлтийг сум, хороогоор дамжуулан авч байна. 8 дугаар сарын 01-ний байдлаарх судалгааны явцаас харахад улсын хэмжээнд 15.0 мянга гаруй хүүхдүүд хүүхдийн мөнгө авах хүсэлтээ илэрхийлж хүсэлтээ гаргасан байна.

³ХАХНХ-ын сайд, Улсын бүртгэл статистикийн ерөнхий газрын даргын 2016 оны А/64, А/460 дугаар хамтарсан тушаал

**Хүснэгт 2. Хүүхдийн мөнгөнд хамрагдсан хүүхэд, зарцуулсан хөрөнгө
/2012-2017/**

Он	Мөнгө авсан хүүхдийн тоо /бүх сарын өссөн дүнгээр/	Мөнгө авсан хүүхдийн тоо /сарын дунджаар/	ҮСХ-ноос мэдээлсэн нийт хүүхдийн тоо	Мөнгөө аваагүй байж болох хүүхдийн эзлэх хувь	Жилд зарцуулсан хөрөнгө /тэрбум төг./	Хөрөнгийн эх үүсвэр
2012 он	2,663,203	1,331,602	944,448		53.3	Хүний хөгжил сангийн төсөв
2013 он	11,449,717	954,143	957,467	0.3%	228.9	
2014 он	11,921,605	993,467	1,009,854	1.6%	238.4	
2015 он	12,331,257	1,027,605	1,084,958	5.3%	246.6	
2016 он	10,942,081	911,840	1,122,233		218.8	
2017 он	12,882,645	1,073,554	1,143,821	6.1%	257.6	Улсын төсөв
Нийт /өссөн дүнгээр/	62,190,508				1,243,8	

Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яамнаас ирүүлсэн 2012-2017 оны хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжийн олголтын тоо мэдээллээс харахад нийт хүүхдэд олгож байх үед хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжээ аваагүй байж болох хүүхдийн хувийг чинээлэг, боломжийн амьжиргаатай хүүхдийн мөнгө авах шаардлагагүй өрхийн хүүхдүүд гэж үзэж болохоор байна. Өөрөөр хэлбэл тухайн үед хүсэлт хүүхдийн мөнгө олгох журмын дагуу хүсэлт гаргасан өрхийн хүүхдүүдэд олгож байсан бөгөөд дээрх хүүхдүүдийн хувьд хүсэлт гаргаагүй учраас хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжид хамрагдаагүй байна. Ингэхлээр 80 хувиас дээш байгаа ч хүүхдийн мөнгөө авах шаардлагатай байгаа 10 гаруй хувийн өрхийн хүүхдүүдийг хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжид хамруулах шаардлагатай байна.

Иймд дээрх нөхцөл шаардлагын улмаас хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжийг хүсэлт гаргасан өрхийн Улсын Их хурлын тогтоолын төслийг боловсруулах хэрэгцээ, шаардлага үүсээд байна.

1.2. Тухайн асуудлаар эрх, хууль ёсны ашиг сонирхол нь хөндөгдөж буй этгээдүүд

Монгол Улсын Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрт туссан Хүүхдийн мөнгийг бүх хүүхдэд олгох зорилтыг бүрэн хэрэгжүүлэхийн энэхүү тогтоолын төслийг боловсруулсан бөгөөд батлахгүй тохиолдолд тулд хүүхдийн мөнгөнд хамрагдаагүй байгаа үлдсэн 20 хувийн хүүхдийн мөнгөн тэтгэмж авах хүсэлтэй байгаа хүүхдүүд тэтгэмжид хамрагдах боломжгүй болно.

ХОЁР. АСУУДЛЫГ ШИЙДВЭРЛЭХ ЗОРИЛГО

2.1. Гол зорилго, зорилт

2.1.1. Хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжид хамрагдахаар хүсэлт гаргасан Өрхийн мэдээллийн нэгдсэн санд бүртгэлтэй өрхийн 0-18 хүртэлх насны хүүхэд бүрд хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжийг олгохыг Улсын Их Хурлын тогтоолоор тогтоох.

2.1.2. Хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжийг олгоход шаардагдах хөрөнгийг 2018 онд батлагдсан төсөвт багтаан хэрэгжүүлэх, 2019 оноос эхлэн жил бүрийн улсын төсөвт тусган шийдвэрлүүлэхийг Засгийн газарт чиглэл болгох.

ГУРАВ. АСУУДЛЫГ ЗОХИЦУУЛАХ ХУВИЛБАРУУД, ТЭДГЭЭРИЙН ХАРЬЦУУЛАЛТ

3.1. Асуудлыг зохицуулах хувилбарууд

3.1.1. “Тэг” хувилбар буюу шинээр зохицуулалт хийхээс татгалзах:

Олон Улсын валютын сангийн өргөтгөсөн санхүүжилтийн хөтөлбөрийн хүрээнд Хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжийн хамрах хүрээг Улсын Их хурлын тогтоолоор шийдвэрлэсэн байгаа бөгөөд хамрах хүрээг нэмэгдүүлэхэд УИХ-ын тогтоол зайлшгүй батлуулах шаардлагатай тул “тэг” хувилбар оновчгүй нь илэрхий байна.

3.1.2. Хэвлэл мэдээлэл болон бусад хэрэгслийг ашиглан олон нийтэд хандсан ухуулга сурталчилгааны ажил өрнүүлэх:

Хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжийн хамрах хүрээг нэмэгдүүлж хүсэлт гаргасан хүүхэд бүрд өгөх асуудлыг Улсын Их хурлаас шийдвэрлэх тул хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр олон нийтэд ухуулга, сурталчилгаа хийх арга замаар асуудлыг шийдвэрлэж чадахгүй.

3.1.3. Зах зээлийн эдийн засгийн хэрэгслүүдийг ашиглан төрөөс зохицуулалт хийх:

Шийдвэрлэхийг зорьж буй асуудлууд нь татвар, хураамжийн бодлого, зөвшөөрөл, лиценз, квот олгохтой холбоогүй асуудлууд учир эдгээр эдийн засгийн хэрэгслүүдээр шийдвэрлэгдэх боломжгүй юм.

3.1.4. Төрөөс санхүүгийн интервенц хийх:

Төрөөс санхүүгийн интервенц хийх замаар дээрх асуудлуудыг шийдвэрлэх боломжгүй.

3.1.5. Төрийн бус байгууллага, хувийн хэвслээр тодорхой чиг үүргийг гүйцэтгүүлэх:

Энэ хувилбараар шийдвэрлэгдэх боломжгүй юм.

3.1.6. Захиргааны шийдвэр гаргах:

Хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжийн хамрах хүрээг нэмэгдүүлэх асуудлыг Улсын Их хурлын тогтоолоор шийдвэрлэх шаардлагатай учраас захиргааны акт, захиргааны хэм хэмжээний актаар асуудлыг шийдвэрлэж болохгүй.

3.1.7. Хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах:

Хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжийн хамрах хүрээг тухайн жилд батлагдсан төсөвтэй уялдуулан Улсын Их Хурлын тогтоолоор шийдвэрлэж байгаа бөгөөд хамгийн сүүлд Өрхийн мэдээллийн нэгдсэн санд бүртгэгдсэн өрхийн 0-18 хүртэлх насны нийт хүүхдийн 80 хувьд хамрагдах хүүхэд бүрд хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжийг сар бүр олгохыг Улсын Их хурлын 2018 оны 40 дүгээр тогтоолоор шийдвэрлэсэн.

Иймд Хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжийг хүсэлт гаргасан өрхийн хүүхэд бүрт олгох асуудлыг Улсын Их Хурлын тогтоолын төсөл боловсруулах замаар дээрх тулгамдаж буй асуудлыг шийдвэрлэх бүрэн боломжтой.

Дээрх хувилбаруудыг нягталж үзэхэд “Тэг” хувилбар, Хэвлэл мэдээлэл болон бусад хэрэгслийг ашиглан олон нийтэд хандсан ухуулга сурталчилгааны ажил өрнүүлэх хувилбар, Зах зээлийн эдийн засгийн хэрэгслүүдийг ашиглан төрөөс зохицуулалт хийх хувилбар, Төрөөс санхүүгийн интервенц хийх хувилбар, Төрийн бус байгууллага, хувийн хэвслээр тодорхой чиг үүргийг гүйцэтгүүлэх, Захиргааны шийдвэр гаргах хувилбарууд үр дүнгүй болох нь харагдлаа.

Иймд асуудлыг хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах хувилбараар шийдвэрлэхээр тогтов.

3.2. Зохицуулалтын хувилбаруудын эерэг болон сөрөг талыг харьцуулсан тухай

Тухайн асуудлыг зөвхөн “хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах хувилбар”- аар шийдвэрлэх тул зохицуулалтын хувилбаруудын эерэг болон сөрөг талыг харьцуулах харьцуулалт хийх шаардлагагүй.

3.3. Хамгийн үр дүнтэй хувилбарын тухай

Хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах хувилбарыг сонгон тулгамдаж буй асуудлыг шийдвэрлэх нь хамгийн оновчтой, үр дүнтэй арга юм.

Иймд Хүүхдийн хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжийн талаар авах зарим арга хэмжээний тухай Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийг дараах бүтэцтэйгээр боловсруулна. Үүнд:

- Тогтоолын огноо, дугаар, газар;
- Тогтоолын нэр;
- Тогтоолын тэмдэглэх хэсэг;
- Тогтоолын тогтоох хэсэг;
- Урьд гаргасан шийдвэрийг хүчингүй болсонд тооцох хэсэг;/2018 оны 40 дүгээр тогтоолын зарим заалтыг хүчингүй болгох эсэх/
- Тогтоол хүчин төгөлдөр болох хугацааг заасан хэсэг.

ДӨРӨВ. ЗОХИЦУУЛАЛТЫН ХУВИЛБАРЫН ҮР НӨЛӨӨНИЙ ТАЛААР

4.1. Хүний эрх, нийгэм, эдийн засаг, байгаль орчинд үзүүлэх үр нөлөө

Аргачлалын 6-д заасны дагуу сонгосон 1 хувилбарын үр нөлөөг аргачлалд заасны дагуу ерөнхий асуултуудад хариулах замаар дүгнэлтийг нэгтгэн гаргалаа.

Жич: Хүний эрх, эдийн засаг, нийгэм, байгаль орчинд үзүүлэх үр нөлөөг шалгуур асуултын дагуу тандсан байдлыг хавсралт хэсгийн хүснэгт 1, 2, 3, 4-өөс үзнэ үү.

4.1.1. Хүний эрхэд үзүүлэх үр нөлөө

Тандан судалгааны явцад сонгосон “УИХ-ын тогтоолын төсөл боловсруулах” зохицуулалтын хувилбарын хүрээнд хүний эрхэд сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй.

ХҮНИЙ ЭРХЭД ҮЗҮҮЛЭХ ҮР НӨЛӨӨ

Хүснэгт 3. Хүний эрхэд үзүүлэх нөлөө

Үзүүлэх үр нөлөө	Холбогдох асуулт	Хариулт		Тайлбар
1.Хүний эрхийн суурь зарчмуудад нийцэж байгаа эсэх	1.1.Ялгаварлан гадуурхахгүй ба тэгш байх			
	1.1.1.Ялгаварлан гадуурхахыг хориглох эсэх		Үгүй	Энэ асуудалтай холбоогүй.
	1.1.2.Ялгаварлан гадуурхсан буюу аль нэг бүлэгт давуу байдал үүсгэх эсэх		Үгүй	
	1.1.3.Тодорхой эмзэг бүлгийн нөхцөл байдлыг сайжруулах зорилгоор авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээ бол олон улсын болон үндэсний хууль тогтоомжид заасан хүний эрхийн хэм хэмжээтэй нийцэж байгаа эсэх		Үгүй	
	1.2.Оролцоог хангах			
	1.2.1.Зохицуулалтын хувилбарыг сонгохдоо оролцоог хангасан эсэх, ялангуяа эмзэг бүлэг, цөөнхийн оролцох боломжийг бүрдүүлсэн эсэх	Тийм		
	1.2.2.Зохицуулалтыг бий болгосноор эрх, хууль ёсны ашиг сонирхол нь хөндөгдөж байгаа, эсхүл хөндөгдөж болзошгүй иргэдийг тодорхойлсон эсэх	Тийм		Тогтоолын төсөл батлагдсан аар аливаа иргэн, хуулийн этгээдэд сөрөг нөлөө үзүүлэх, үзүүлж болзошгүй нөхцөл байдал бий болохгүй.
	1.3.Хууль дээдлэх зарчим ба сайн засаглал, хариуцлага			
	1.3.1.Зохицуулалтыг бий болгосноор хүний эрхийг хөхиүлэн дэмжих, хангах, хамгаалах явцад ахиц дэвшил гарах эсэх		Үгүй	Энэ асуудалтай холбоогүй.

	1.3.2.Зохицуулалтын хувилбар нь хүний эрхийн Монгол Улсын олон улсын гэрээ, хүний эрхийг хамгаалах механизмийн талаар НҮБ-аас өгсөн зөвлөмжид нийцэж байгаа эсэх	Тийм		
	1.3.3.Хүний эрхийг зөрчигчдөд хүлээлгэх хариуцлагыг тусгах эсэх		Үгүй	Ийм зохицуулалт оруулах шаардлагагүй.
2.Хүний эрхийг хязгаарласан зохицуулалт агуулсан эсэх	2.1.Зохицуулалт нь хүний эрхийг хязгаарлах тохиолдолд энэ нь хууль ёсны ашиг сонирхолд нийцсэн эсэх		Үгүй	Хүний эрхийг хязгаарлахгүй.
	2.2.Хязгаарлалт тогтоох нь зайлшгүй эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөөгүй.
3.Эрх агуулагч	3.1.Зохицуулалтын хувилбарт хамаарах бүлгүүд буюу эрх агуулагчдыг тодорхойлсон эсэх	Тийм		Ямар нэг сөрөг нөлөөгүй.
	3.2.Эрх агуулагчдыг эмзэг байдлаар нь ялгаж тодорхойлсон эсэх		Үгүй	Ийм зохицуулалт оруулах шаардлагагүй.
	3.3.Зохицуулалтын хувилбар нь энэхүү эмзэг бүлгийн нөхцөл байдлыг харгалзан үзэж, тэдний эмзэг байдлыг дээрдүүлэхэд чиглэсэн эсэх	Тийм		Хүүхдийн мөнгө авч чадахгүй байгаа олон хүүхэдтэй өрхийн амьжиргаа нд дэмжлэг үзүүлэхээс гадна хүүхдийн хөгжилд эерэг нөлөө үзүүлнэ.
	3.4.Эрх агуулагчдын, ялангуяа эмзэг бүлгийн ялгаатай хэрэгцээг тооцсон мэдрэмжтэй зохицуулалтыг тусгах эсэх (хөгжлийн бэрхшээлтэй, үндэстний цөөнх, хэлний цөөнх, гагцхүү эдгээрээр хязгаарлахгүй)			Үгүй
4.Үүрэг хүлээгч	4.1.Үүрэг хүлээгчдийг тодорхойлсон эсэх	Тийм		Монгол Улсын Засгийн газар үүрэг хүлээхээр тусгасан.

5.Жендэр ийн эрх тэгш байдлыг хангах тухай хуульд нийцүүлс эн эсэх	5.1.Жендэрийн үзэл баримтлалыг тусгасан эсэх	Тийм		
	5.2.Эрэгтэй, эмэгтэй хүний тэгш эрх, тэгш боломж, тэгш хандлагын баталгааг бүрдүүлэх эсэх	Тийм		

4.1.2. Эдийн засагт үзүүлэх үр нөлөө

"УИХ-ын тогтоолын төсөл боловсруулах" хувилбар нь дотоодын болон гадаадын аж ахуйн нэгж байгууллагад эдийн засгийн сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй нь Аргачлалын 6.2-т заасан эдийн засагт үзүүлэх үр нөлөөний суурь асуултын хариултаас харагдаж байгаа бөгөөд тогтоолын төсөл батлагдан хэрэгжсэнээр 2018 оны батлагдсан төсөвт багтаан хэрэгжүүлэх учраас улсын төсөвт нэмэлт ачаалал үүсгэхгүй юм.

ЭДИЙН ЗАСАГТ ҮЗҮҮЛЭХ ҮР НӨЛӨӨ

Хүснэгт 4. Эдийн засагт үзүүлэх үр нөлөө

Үзүүлэх үр нөлөө	Холбогдох асуудлууд	Хариулт		Тайлбар
1.Дэлхийн зах зээл дээр өрсөлдөх чадвар	1.1.Дотоодын аж ахуйн нэгж болон гадаадын хөрөнгө оруулалттай аж ахуйн нэгж хоорондын өрсөлдөөнд нөлөө үзүүлэх эсэх		Үгүй	Энэ асуудалтай холбоогүй.
	1.2.Хил дамнасан хөрөнгө оруулалтын шилжилт хөдөлгөөнд нөлөө үзүүлэх эсэх (эдийн засгийн байршил өөрчлөгдөхийг оролцуулан)		Үгүй	Энэ асуудалтай холбоогүй.
	1.3.Дэлхийн зах зээл дээрх таагүй нөлөөллийг монголын зах зээлд орж ирэхээс хамгаалахад нөлөөлж чадах эсэх		Үгүй	Энэ асуудалтай холбоогүй.
2.Дотоодын зах зээлийн өрсөлдөх чадвар болон тогтвортой байдал	2.1.Хэрэглэгчдийн шийдвэр гаргах боломжийг бууруулах эсэх		Үгүй	Энэ асуудалтай холбоогүй.
	2.2.Хязгаарлагдмал өрсөлдөөний улмаас үнийн хөөрөгдлийг бий болгох эсэх		Үгүй	Энэ асуудалтай холбоогүй.
	2.3.Зах зээлд шинээр орж ирж байгаа аж ахуйн нэгжид бэрхшээл, хүндрэл бий болгох эсэх		Үгүй	Энэ асуудалтай холбоогүй.
	2.4.Зах зээлд шинээр монополийг бий болгох эсэх		Үгүй	Энэ асуудалтай холбоогүй.
3.Аж ахуйн нэгжийн үйлдвэрлэлийн болон захиргааны зардал	3.1.Зохицуулалтын хувилбарыг хэрэгжүүлснээр аж ахуйн нэгжид шинээр зардал үүсэх эсэх		Үгүй	Аж ахуй нэгжид шинээр зардал үүсэхгүй.
	3.2.Санхүүжилтийн эх үүсвэр олж авахад нөлөө үзүүлэх эсэх		Үгүй	Энэ асуудалтай холбоогүй.

	3.3.Зах зээлээс тодорхой бараа бүтээгдэхүүнийг худалдан авахад хүргэх эсэх		Үгүй	Энэ асуудалтай холбоогүй.
	3.4.Бараа бүтээгдэхүүний борлуулалтад ямар нэг хязгаарлалт, эсхүл хориг тавих эсэх		Үгүй	Энэ асуудалтай холбоогүй.
	3.5.Аж ахуйн нэгжийг үйл ажиллагаагаа зогсооход хүргэх эсэх		Үгүй	Энэ асуудалтай холбоогүй.
4.Мэдээлэх үүргийн улмаас үүсч байгаа захиргааны зардлын ачаалал	4.1.Хуулийн этгээдэд захиргааны шинж чанартай нэмэлт зардал (Тухайлбал, мэдээлэх, тайлан гаргах г.м) бий болгох эсэх		Үгүй	Хуулийн этгээдээс нэмэлт хөрөнгө шаардахгүй.
5.Өмчлөх эрх	5.1.Өмчлөх эрхийг (үл хөдлөх, хөдлөх эд хөрөнгө, эдийн бус баялаг зэргийг) хөндсөн зохицуулалт бий болох эсэх		Үгүй	Энэ асуудалтай холбоогүй.
	5.2.Өмчлөх эрх олж авах, шилжүүлэх болон хэрэгжүүлэхэд хязгаарлалт бий болгох эсэх		Үгүй	Энэ асуудалтай холбоогүй.
	5.3.Оюуны өмчийн (патент, барааны тэмдэг, зохиогчийн эрх зэрэг) эрхийг хөндсөн зохицуулалт бий болгох эсэх		Үгүй	Энэ асуудалтай холбоогүй.
6.Инноваци болон судалгаа шинжилгээ	6.1.Судалгаа шинжилгээ, нээлт хийх, шинэ бүтээл гаргах асуудлыг дэмжих эсэх		Үгүй	Энэ асуудалтай холбоогүй.
	6.2.Үйлдвэрлэлийн шинэ технологи болон шинэ бүтээгдэхүүн нэвтрүүлэх, дэлгэрүүлэхийг илүү хялбар болгох эсэх		Үгүй	Энэ асуудалтай холбоогүй.
7.Хэрэглэгч болон гэр бүлийн төсөв	7.1.Хэрэглээний үнийн түвшинд нөлөө үзүүлэх эсэх		Үгүй	Энэ асуудалтай холбоогүй.
	7.2.Хэрэглэгчдийн хувьд дотоодын зах зээлийг ашиглах боломж олгох эсэх		Үгүй	Энэ асуудалтай холбоогүй.
	7.3.Хэрэглэгчдийн эрх ашигт нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Энэ асуудалтай холбоогүй.
	7.4.Хувь хүний/гэр бүлийн санхүүгийн байдалд (шууд буюу урт хугацааны туршид) нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм		Олон хүүхэдтэй ерхийн амьжиргаан д эерэг нөлөө үзүүлнэ.
8.Тодорхой бүс нутаг, салбарууд	8.1.Тодорхой бүс нутагт буюу тодорхой нэг чиглэлд ажлын байрыг шинээр бий болгох эсэх		Үгүй	Энэ асуудалтай холбоогүй.
	8.2.Тодорхой бүс нутагт буюу тодорхой нэг чиглэлд ажлын байр багасгах чиглэлээр нөлөө үзүүлэх эсэх		Үгүй	Энэ асуудалтай холбоогүй.
	8.3.Жижиг, дунд үйлдвэр, эсхүл аль нэг салбарт нөлөө үзүүлэх эсэх		Үгүй	Энэ асуудалтай

				холбоогүй.
9.Төрийн захиргааны байгууллага	9.1.Улсын төсөвт нөлөө үзүүлэх эсэх		Үгүй	Батлагдсан төсөвт багтаан хэрэгжүүлэх учир сөрөг нөлөөгүй.
	9.2.Шинээр төрийн байгууллага байгуулах, эсхүл төрийн байгууллагад бүтцийн өөрчлөлт хийх шаардлага тавигдах эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөөгүй.
	9.3.Төрийн байгууллагад захиргааны шинэ чиг үүрэг бий болгох эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөөгүй.
10.Макро эдийн засгийн хүрээнд	10.1.Эдийн засгийн өсөлт болон ажил эрхлэлтийн байдалд нөлөө үзүүлэх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөөгүй.
	10.2.Хөрөнгө оруулалтын нөхцөлийг сайжруулах, зах зээлийн тогтвортой хөгжлийг дэмжих эсэх		Үгүй	Энэ асуудалтай холбоогүй.
	10.3.Инфляци нэмэгдэх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөөгүй.
11.Олон улсын харилцаа	11.1.Монгол Улсын олон улсын гэрээтэй нийцэж байгаа эсэх	Тийм		

4.1.3. Нийгэмд үзүүлэх үр нөлөө

“УИХ-ын тогтоолын төсөл боловсруулах” хувилбар нь Аргачлалын 6.2-т заасан нийгэмд үзүүлэх үр нөлөөний суурь асуултын хариултаас харагдаж байгаа бөгөөд хүүхдийн мөнгө авах хүсэлтэй боловч авч чадахгүй байгаа олон хүүхэдтэй өрхийн амьжиргаанд дэмжлэг үзүүлж тэдний нийгмийн хамгааллын асуудал сайжрах эерэг үр нөлөөтэй.

НИЙГЭМД ҮЗҮҮЛЭХ ҮР НӨЛӨӨ

Хүснэгт 5. Нийгэмд үзүүлэх үр нөлөө

Үзүүлэх үр нөлөө	Холбогдох асуулт	Хариулт	Тайлбар
1.Ажил эрхлэлтийн байдал, хөдөлмөрийн зах зээл	1.1.Шинээр ажлын байр бий болох эсэх	Үгүй	Энэ асуудалтай холбоогүй.
	1.2.Шууд болон шууд бусаар ажлын байрны цомхотгол бий болгох эсэх	Үгүй	Энэ асуудалтай холбоогүй.
	1.3.Тодорхой ажил мэргэжлийн хүмүүс болон хувиараа хөдөлмөр эрхлэгчдэд нөлөө үзүүлэх эсэх	Үгүй	Энэ асуудалтай холбоогүй.
	1.4.Тодорхой насны хүмүүсийн ажил эрхлэлтийн байдалд нөлөөлөх эсэх	Үгүй	Энэ асуудалтай холбоогүй.
2.Ажлын стандарт,	2.1.Ажлын чанар, стандартад нөлөөлөх эсэх	Үгүй	Энэ асуудалтай

хөдөлмөрлөх эрх			холбоогүй.
	2.2.Ажилчдын эрүүл мэнд, хөдөлмөрийн аюулгүй байдалд нөлөөлөх эсэх	Үгүй	Энэ асуудалтай холбоогүй.
	2.3.Ажилчдын эрх, үүрэгт шууд болон шууд бусаар нөлөөлөх эсэх	Үгүй	Энэ асуудалтай холбоогүй.
	2.4.Шинээр ажлын стандарт гаргах эсэх	Үгүй	Энэ асуудалтай холбоогүй.
	2.5.Ажлын байранд технологийн шинэчлэлийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдсон өөрчлөлт бий болгох эсэх	Үгүй	Энэ асуудалтай холбоогүй.
3.Нийгмийн тодорхой бүлгийг хамгаалах асуудал	3.1.Шууд болон шууд бусаар тэгш бус байдал үүсгэх эсэх	Үгүй	Хүүхдийн мөнгө авах хүсэлтэй байгаа бүх хүүхдүүд хамрагдах боломжтой
	3.2.Тодорхой бүлэг болон хүмүүст сөрөг нөлөө үзүүлэх эсэх. Тухайлбал, эмзэг бүлэг, хөгжлийн бэршээлтэй иргэд, ажилгүй иргэд, үндэстний цөөнхөд гэх мэт	Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөөгүй.
	3.3.Гадаадын иргэдэд илэрхий нөлөөлөх эсэх	Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөөгүй.
4.Төрийн удирдлага, сайн засаглал, шүүх эрх мэдэл, хэвлэл мэдээлэл, ёс суртахуун	4.1.Засаглалын харилцаанд оролцогчдод нөлөөлөх эсэх	Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөөгүй.
	4.2.Төрийн байгууллагуудын үүрэг, үйл ажиллагаанд нөлөөлөх эсэх	Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөөгүй
	4.3.Төрийн захиргааны албан хаагчдын эрх, үүрэг, харилцаанд нөлөөлөх эсэх	Үгүй	
	4.4.Иргэдийн шүүхэд хандах, асуудлаа шийдвэрлүүлэх эрхэд нөлөөлөх эсэх	Үгүй	Энэ асуудалтай холбоогүй.
	4.5.Улс төрийн нам, төрийн бус байгууллагын үйл ажиллагаанд нөлөөлөх эсэх	Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөөгүй.

5.Нийтийн эрүүл мэнд, аюулгүй байдал	5.1.Хувь хүн/нийт хүн амын дундаж наслалт, өвчлөлт, нас баралтын байдалд нөлөөлөх эсэх	Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөөгүй.
	5.2.Зохицуулалтын хувилбарын улмаас үүсэх дуу чимээ, агаар, хөрсний чанарын өөрчлөлт хүн амын эрүүл мэндэд сөрөг нөлөө үзүүлэх эсэх	Үгүй	Энэ асуудалтай холбоогүй.
	5.3.Хүмүүсийн амьдралын хэв маяг (хооллолт, хөдөлгөөн, архи, тамхины хэрэглээ)-т нөлөөлөх эсэх	Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөөгүй.
6.Нийгмийн хамгаалал, эрүүл мэнд, боловсролын систем	6.1.Нийгмийн үйлчилгээний чанар, хүртээмжид нөлөөлөх эсэх	Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөөгүй.
	6.2.Ажилчдын боловсрол, шилжилт хөдөлгөөнд нөлөөлөх эсэх	Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөөгүй.
	6.3.Иргэдийн боловсрол (төрийн болон хувийн хэвшлийн боловсролын байгууллага) олох, мэргэжил эзэмших, давтан сургалтад хамрагдахад сөрөг нөлөө үзүүлэх эсэх	Үгүй	Энэ асуудалтай холбоогүй.
	6.4.Нийгмийн болон эрүүл мэндийн үйлчилгээ авахад сөрөг нөлөө үзүүлэх эсэх	Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөөгүй.
	6.5.Их, дээд сургуулиудын үйл ажиллагаа, өөрийн удирдлагад нөлөөлөх эсэх	Үгүй	Энэ асуудалтай холбоогүй.
7.Гэмт хэрэг, нийгмийн аюулгүй байдал	7.1.Нийгмийн аюулгүй байдал, гэмт хэргийн нөхцөл байдалд нөлөөлөх эсэх	Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөөгүй.
	7.2.Хуулийг албадан хэрэгжүүлэхэд нөлөөлөх эсэх	Үгүй	Энэ асуудалтай холбоогүй.
	7.3.Гэмт хэргийн илрүүлэлтэд нөлөө үзүүлэх эсэх	Үгүй	Энэ асуудалтай холбоогүй.
	7.4.Гэмт хэргийн хохирогчид, гэрчийн эрхэд сөрөг нөлөө үзүүлэх эсэх	Үгүй	Энэ асуудалтай холбоогүй.
8.Соёл	8.1.Соёлын өвийг хамгаалахад нөлөө үзүүлэх эсэх	Үгүй	Энэ асуудалтай холбоогүй.
	8.2.Хэл, соёлын ялгаатай байдал бий болгох эсэх, эсхүл уг ялгаатай байдалд нөлөөлөх эсэх	Үгүй	Энэ асуудалтай холбоогүй.

	8.3.Иргэдийн түүх, соёлоо хамгаалах оролцоонд нөлөөлөх эсэх	Үгүй	Энэ асуудалтай холбоогүй.
--	---	------	---------------------------

4.1.4. Байгаль орчинд үзүүлэх үр нөлөө

Аргачлалын 6.2-т заасан байгаль орчинд үзүүлэх үр нөлөөний суурь асуултын хариултаас харагдахад “УИХ-ын тогтоолын төсөл боловсруулах” хувилбар нь байгаль орчинд ямар нэгэн шууд болон шууд бус сөрөг нөлөө үзүүлэхээргүй байна.

БАЙГАЛЬ ОРЧИНД ҮЗҮҮЛЭХ ҮР НӨЛӨӨ

Хүснэгт 6. Байгаль орчинд үзүүлэх үр нөлөө

Үзүүлэх үр нөлөө	Холбогдох асуулт	Хариулт		Тайлбар
1.Агаар	1.1.Зохицуулалтын хувилбарын үр дүнд агаарын бохирдлыг нэмэгдүүлэх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөөгүй.
2.Зам тээвэр, түлш, эрчим хүч	2.1.Тээврийн хэрэгслийн түлшний хэрэглээг нэмэгдүүлэх/бууруулах эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөөгүй.
	2.2.Эрчим хүчний хэрэглээг нэмэгдүүлэх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөөгүй.
	2.3.Эрчим хүчний үйлдвэрлэлд нөлөө үзүүлэх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөөгүй.
	2.4.Тээврийн хэрэгслийн агаарын бохирдлыг нэмэгдүүлэх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөөгүй.
3.Ан амьтан, ургамлыг хамгаалах	3.1.Ан амьтны тоо хэмжээг бууруулах эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөөгүй.
	3.2.Ховордсон болон нэн ховор амьтан, ургамалд сөргөөр нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөөгүй.
	3.3.Ан амьтдын нүүдэл, суурьшилд сөргөөр нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөөгүй.
	3.4.Тусгай хамгаалалттай газар нутагт сөргөөр нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөөгүй.
4.Усны нөөц	4.1.Газрын дээрх ус болон гүний ус, цэвэр усны нөөцөд сөргөөр нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөөгүй.
	4.2.Усны бохирдлыг нэмэгдүүлэх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөөгүй.
	4.3.Ундны усны чанарт нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөөгүй.
5.Хөрсний бохирдол	5.1.Хөрсний бохирдолтод нөлөө үзүүлэх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөөгүй.
	5.2.Хөрсийг эвдэх, ашиглагдсан талбайн хэмжээг нэмэгдүүлэх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөөгүй.

6.Газрын ашиглалт	6.1.Ашиглагдаагүй байсан газрыг ашиглах эсэх	Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөөгүй.
	6.2.Газрын зориулалтыг өөрчлөх эсэх	Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөөгүй.
	6.3.Экологийн зориулалтаар хамгаалагдсан газрын зориулалтыг өөрчлөх эсэх	Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөөгүй.
7.Нөхөн сэргээгдэх /нөхөн сэргээгдэхгүй байгалийн баялаг	7.1.Нөхөн сэргээгдэх байгалийн баялгийг өөрөө нөхөн сэргээгдэх чадавхийг нь алдагдуулахгүйгээр зохистой ашиглах эсэх	Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөөгүй.
	7.2.Нөхөн сэргээгдэхгүй байгалийн баялгийн ашиглалт нэмэгдэх эсэх	Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөөгүй.

4.2. Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын олон улсын гэрээ, бусад хууль тогтоомжтой нийцэж байгаа эсэх талаар

Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийг Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын олон улсын гэрээ, бусад хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулна.

Түүнчлэн хууль тогтоомжийн уялдаа холбоог хангах үүднээс холбогдох хууль тогтоомжийг хүчингүй болгох хэсгийг тогтоолын төсөлд оруулна.

ТАВ. ЗОХИЦУУЛАЛТЫН ХУВИЛБАРУУДЫГ ХАРЬЦУУЛЖ ДҮГНЭЛТ ХИЙХ

Хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжийн талаар авах зарим арга хэмжээний тухай Улсын Их Хурлын тогтоолоор тогтоохасуудлыг шийдвэрлэхэд боломжит тэг хувилбар, сурталчилгааны ажил өрнүүлэх хувилбар, эдийн засгийн хэрэгслийг ашиглах хувилбар, санхүүгийн интервенц хийх хувилбар, төрийн бус байгууллага, хувийн хэвшлээр гүйцэтгүүлэх хувилбар, захиргааны шийдвэр гаргах хувилбар, хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах хувилбаруудаас **хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах хувилбар** нь хамгийн үр дүнтэй болох нь харагдлаа.

Энэхүү тандан судалгаагаар хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах хувилбарыг нарийвчлан судалж, хүний эрх, нийгэм, эдийн засаг, байгаль орчинд үзүүлэх үр нөлөөг дэлгэрэнгүй судалсан болно.

- Хүний эрхэд үзүүлэх үр нөлөөг судалж үзэхэд:
 - Ялгаварлан гадуурхахгүй ба тэгш байх нөхцөлийг бүрэн хангасан;
 - Хүний эрхийг хязгаарласан зохицуулалт агуулахгүй;
 - Тодорхой эрх бүхий этгээдүүдийн ялгаатай хэрэгцээг тооцсон зохицуулалтыг тусгасан;
 - Жендерийн эрх тэгш байдлыг хангах тухай хуульд нийцсэн болох нь харагдаж байна.
- Эдийн засагт үзүүлэх үр нөлөөний хувьд уг хувилбар нь төрийн байгууллага, аж ахуй нэгж, иргэнд нэмэлт зардлын дарамт үзүүлэхгүй бөгөөд эдийн засагт сөрөг нөлөө байхгүй.
- Нийгэмд үзүүлэх үр нөлөөг судалж үзэхэд нийгмийн тодорхой бүлэг буюу хүүхдийн хөгжилд эерэг нөлөө үзүүлэх нь харагдаж байна.

ЗУРГАА. ЗОХИЦУУЛАЛТЫН ТАЛААРХ ОЛОН УЛСЫН БОЛОН БУСАД УЛСЫН ЭРХ ЗҮЙН ЗОХИЦУУЛАЛТЫН ХАРЬЦУУЛСАН СУДАЛГАА

1989 онд Нэгдсэн Үндэсний Байгууллагын Ерөнхий Ассамблейгаас Хүүхдийн эрхийн тухай Конвенцийг соёрхон баталсан билээ. Монгол улс уг Конвенцид 1990 онд нэгдэн орж, түүнийг хүлээн зөвшөөрсөн дэлхийн 5 дахь орон болсон юм.

Тус Конвенци нь 4 үндсэн зарчим дээр тулгуурладаг бөгөөд үүний нэг нь Хүүхэд өөрийнхөө яс үндэс, арьсны өнгө, хүйс, хэл, шашин шүтлэг, улс төрийн болон бусад үзэлбодол, үндэс угсааны болон нийгмийн гарал, эд хөрөнгийн байдал, эрүүл мэндийн байдал, төрсөн нөхцөл, эцэг эх юм уу хуульсны асран хамгаалагчдын байдал болон өөр нөхцөл байдлын улмаас ялгаварлан гадуурхагдах ёсгүй гэсэн үндсэн зарчим юм. Хэдийгээр бид улс орны эдийн засгийн нөхцөл байдалтай уялдуулан амьжиргааны түвшинг харгалзан хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжийг олгож байгаа ч энэхүү конвенцийн зарчимтай нийцэхгүй байна.

ДОЛОО. ЗӨВЛӨМЖ

Хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжийн хамрах хүрээг нэмэгдүүлэх шийдвэрийг гаргахын тулд хамгийн зохистой шийдлийг олох зорилгоор урьдчилан тандан судлах судалгааг хийсний үндсэн дээр Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийг боловсруулах замаар асуудлыг бүрэн шийдвэрлэх боломжтой гэж дүгнэн дараах асуудлыг тусгасан тогтоолын төслийг боловсруулах нь зүйтэй гэсэн санал бүхий зөвлөмжийг Аргачлалын 9-д заасны дагуу боловсрууллаа. Үүнд:

1. Хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжийн талаар авах арга хэмжээний тухай УИХ-ын тогтоолын төсөл боловсруулах;
2. Тогтоолыг төсөлтэй холбоотойгоор хууль тогтоомжийн уялдаа холбоо, давхардал хийдлийн асуудлыг шийдвэрлэх хүрээнд урьд гарсан холбогдох тогтоол, шийдвэрийг хүчингүй болгох.

---oOo--

**ХҮҮХДИЙН МӨНГӨН ТЭТГЭМЖИЙН ТАЛААР АВАХ ЗАРИМ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ
ТУХАЙ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛЫН ТӨСЛИЙН ҮР НӨЛӨӨГ ҮНЭЛЭХ
СУДАЛГАА**

Улаанбаатар хот 2018 он

ХҮҮХДИЙН МӨНГӨН ТЭТГЭМЖИЙН ТАЛААР АВАХ ЗАРИМ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТУХАЙ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛЫН ТӨСЛИЙН ҮР НӨЛӨӨГ ҮНЭЛЭХ СУДАЛГАА

НЭГ.ЕРӨНХИЙ ЗҮЙЛ

Монгол Улсын“өрхийн мэдээллийн нэгдсэн санд бүртгэгдсэн өрхийн 0-18 хүртэлх насны, хүүхдийн мөнгөн тэтгэмж авах хүсэлт гаргасан хүүхэд бүрд хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжийг сар бүр олгох тухай Улсын Их Хурлын тогтоолын төсөлд Хууль тогтоомжийн тухай хуульд заасны дагуу үр нөлөөг үнэлж, тогтоолын төслийн давхардал, хийдэл, зөрчлийг арилгаж, Улсын Их Хурлын тогтоолыг хэрэглэхэд ойлгомжтой, хэрэгжих боломжтой байдлаар боловсруулах, улмаар тогтоолын төслийн чанарыг сайжруулахад оршино.

Үнэлгээ хийхээр сонгож авсан тогтоолын төсөл нь хуулийн төсөлд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл хэлбэрээр боловруулагдсан болно.

Хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжийн талаар авах зарим арга хэмжээний тухай улсын их хурлын тогтоолын төслийн /цаашид “хуулийн төсөл” гэх/ үр нөлөөг үнэлэх ажиллагааг Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр тогтоолын 3 дугаар хавсралтаар батлагдсан “Хуулийн төслийн үр нөлөө тооцох аргачлал”¹-д /цаашид “аргачлал” гэх/ заасны дагуу дараахь үе шаттайгаар хийлээ.

1. Шалгуур үзүүлэлтийг сонгох
2. Хуулийн төслөөс үр нөлөө тооцох хэсгээ тогтоох
3. Урьдчилан сонгосон шалгуур үзүүлэлтэд тохирох шалгах хэрэгслийн дагуу үр нөлөөг тооцох
4. Үр дүнг үнэлэх, зөвлөмж өгөх.

ХОЁР. ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТИЙГ СОНГОСОН БАЙДАЛ, ҮНДЭСЛЭЛ

Тус үнэлгээний ажлыг хийж гүйцэтгэхдээ хуулийн төслийн зорилго, хамрах хүрээ, зохицуулах асуудалтай уялдуулан, аргачлалд дурдсан 6 шалгуурүзүүлэлтийг сонголоо. Үүнд:

1. Зорилгод хүрэх байдал
2. Практикт хэрэгжих боломж
3. Хүлээн зөвшөөрөгдөх байдал
4. Ойлгомжтой байдал
5. Зардал
6. Харилцан уялдаа зэрэг болно.

“Зорилгод хүрэх байдал” гэсэн шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хуулийн төслийн зорилго нь үзэл баримтлалд тусгасан хуулийн төслийг боловсруулах болсон үндэслэл, шаардлагад нийцсэн эсэх /бүрэн илэрхийлж чадсан эсэх/, УИХ-ыг тогтоолын төслийн үндсэн зорилго нь Монгол улсын 0-18 насны хүүхдийн мөнгөн тэтгэмж авахаар хүсэлт гаргасан хүүхэд бүрт хүүхдийн мөнгөн тэтгэмж олгоход чиглэгдэх ба УИХ-ын тогтоолын төслийн зорилгод хүрэх боломжтой байна уу гэдгийг үнэллээ.

Энэхүү үнэлгээг хийхийн тулд тогтоолын төслийн үзэл баримтлалтай танилцаж, тогтоолын төсөл боловсруулах болсон үндэслэл, шаардлага, хуулийн төслийн зорилго болон зорилгод хүрэхэд чиглэгдсэн, мөн түүнийг тодорхой илэрхийлж чадахуйц арга хэмжээ, зохицуулалтыг сонгож авав.

“Практикт хэрэгжих боломж” шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд тогтоолын төслийн зохицуулалтыг дагаж мөрдөх буюу хэрэгжүүлэх боломж байгаа эсэхийг тооцож үзсэн.

“Хүлээн зөвшөөрөгдөх байдал” шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд тухайн

¹Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр тогтоолын 3 дугаар хавсралтаар батлагдсан.

зохицуулалтад шууд хамаарах иргэн, хуулийн этгээд зохицуулалтыг шууд хүлээн зөвшөөрөх үү, үгүй юу гэдгийг шалгахын тулд тогтоолын төслөөстөрийнбайгууллага тэдгээрийн ашиг сонирхол хөндөгдөж байгаа зохицуулалтыг сонгож авсан.

“Ойлгомжтой байдал” гэсэн шалгуур үзүүлэлтийг хуулийн төсөл нь түүнийг хэрэглэх, хэрэгжүүлэх этгээдүүдийн хувьд ойлгомжтой, логик дараалалтай томъёологдсон эсэхийг шалгах үүднээс хамаарах этгээдүүдээс санал авах, хуулийн төсөл нь Хууль тогтоомжийн тухай хууль, Хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах аргачлалд заасан шаардлагыг хангасан эсэхийг хянах байдлаар үнэлгээг хийхээр сонголоо.

“Зардал” гэсэн шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хуулийн төсөл нь төрийн байгууллагад зардал үүсгэхээр зохицуулсан байх тул үүсэх зардлыг “Хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдон гарах зардлын тооцоог хийх аргачлал”-ын дагуу тооцохоор энэхүү шалгуур үзүүлэлтийг сонгов.

“Харилцан уялдаа” гэсэн шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд тогтоолын төслийг бүхэлд нь Нийгмийн халамжийн тухай хууль, Төсвийн тухай хууль, Хууль тогтоомжийн тухай хуульд нийцсэн эсэхийг аргачлалд заасан асуултад хариулах байдлаар үнэлгээг хийхээр тооцов.

ГУРАВ.ХУУЛИЙН ТӨСЛӨӨС ҮР НӨЛӨӨГ ҮНЭЛЭХ ХЭСГИЙГТОГТООСОН БАЙДАЛ

“Зорилгод хүрэх байдал” гэсэн шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгасан хуулийн төсөл боловсруулах болсон үндэслэл, хэрэгцээ шаардлагад хуулийн төслийн зорилго, зорилт, зохицуулалтууд нь нийцэж байгаа эсэхэд дүн шинжилгээ хийх үүднээс хуулийн төслийн үзэл баримтлалтай танилцаж, үзэл баримтлал болон хуулийн төслийн зорилго, түүнийг хангахад чиглэсэн зохицуулалтуудыг харьцуулах байдлаар дүн шинжилгээ хийнэ.

Улсын Их Хурлын тогтоолын төсөл нь 4 зүйлтэй байх бөгөөд үүнээс “Хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжийг өрхийн мэдээллийн нэгдсэн санд бүртгэгдсэн өрхийн 0-18 хүртэлх насны, хүүхдийн мөнгөн тэтгэмж авах хүсэлт гаргасан хүүхэд бүрт 2018 оны ... сарын ...-ний өдрөөс эхлэн тооцож олгох асуудлыг олон улсын холбогдох байгууллагатай зөвшилцөн, шийдвэрлэх асуудлыг судалж Улсын Их Хуралд танилцуулах гэсэн хэсэг нь гол ач холбогдол бүхий заалт байна. Иймээс энэхүү заалтыг сонгон авч төслийн үр нөлөөний судалгаа хийлээ.

УИХ-ын тогтоолын төслийн үзэл баримтлалд туссан дээрх үндэслэл, хэрэгцээ шаардлагаас дүгнэвэл “Хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжийн талаар авах зарим арга хэмжээний тухай тогтоолын төсөл”-ийн үндсэн зорилго нь “өрхийн мэдээллийн нэгдсэн санд бүртгэгдсэн өрхийн 0-18 хүртэлх насны, хүүхдийн мөнгөн тэтгэмж авах хүсэлт гаргасан хүүхэд бүрд хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжийг сар бүр бэлэн мөнгөөр олгох” гэж үзлээ.

Аливаа хуулийн зохицуулалт нь хуулийн төсөл боловсруулах болсон үндэслэл, шаардлагад нийцсэн байх ёстой учраас хамгийн эхэнд хуулийн төслийн зорилгыг хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгасан хэрэгцээ шаардлага, үндэслэл болон зорилготой харьцуулан дараах байдлаар үнэлэх хэсгээ тогтоолоо.

УИХ-ын тогтоолын төслийн хэрэгцээ шаардлага /Үндсэн зорилго, дэд зорилго/ хуулийн төслийн	УИХ-ын тогтоолын төслийн зорилго
“Өрхийн мэдээллийн нэгдсэн санд бүртгэгдсэн өрхийн 0-18 хүртэлх насны, хүүхдийн мөнгөн тэтгэмж авах хүсэлт гаргасан хүүхэд бүрд хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжийг сар бүр бэлэн мөнгөөр олгоно.	1/Хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжийг өрхийн мэдээллийн нэгдсэн санд бүртгэгдсэн өрхийн 0-18 хүртэлх насны, хүүхдийн мөнгөн тэтгэмж авах хүсэлт гаргасан хүүхэд бүрт 2018 оны ... сарын ...-ний өдрөөс эхлэн тооцож олгох асуудлыг олон улсын холбогдох байгууллагатай зөвшилцөн, шийдвэрлэх асуудлыг судалж Улсын Их Хуралд танилцуулах

“Ойлгомжтой байдал” гэсэн шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хуулийн төсөл нь боловсруулалтын хувьд Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн Дөрөвдүгээр бүлэгт болон Хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах аргачлалд заасан шаардлагыг хангасан эсэхийг, түүнчлэн хэрэглэх, хэрэгжүүлэх этгээдүүд хуулийг ойлгож хэрэглэх, хэрэгжүүлэх боломжтой байдлаар боловсруулагдсан эсэхийг шалгахын тулд хуулийн төслийг бүхэлд нь сонгон авлаа.

“Харилцан уялдаа” гэсэн шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хуулийн төслийг аргачлалд тусгасан хуулийн төслийн үр нөлөөг үнэлэх стандарт асуултуудад хариулах замаар уялдаа холбоог шалгахын тулд хуулийн төслийг бүхэлд нь авч үзэхээр тооцлоо.

ДӨРӨВ.УРЬДЧИЛАН СОНГОСОН ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТЭД ТОХИРОХ ШАЛГАХ ХЭРЭГСЛИЙН ДАГУУ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ҮР НӨЛӨӨГ ҮНЭЛСЭН БАЙДАЛ

Өмнөх үе шатуудад хуулийн төслийн үр нөлөөг үнэлэх шалгуур үзүүлэлтийг сонгож, үр нөлөөг үнэлэх хэсгээ тогтоосон тул тэдгээрт тохирох шалгах хэрэгслийг дараах байдлаар харуулъя.

Д/д	Шалгуур үзүүлэлт	Тохирох шалгах хэрэгсэл
1	Зорилгод хүрэх байдал	Зорилгод дүн шинжилгээ хийх
2	Ойлгомжтой байдал	Ойлгомжтой байдлыг судлах
3	Зардал	Зардлын тооцоо хийх
4	Харилцан уялдаа	Хуулийн төслийн уялдаа холбоог шалгах

Дээрх урьдчилан сонгосон шалгуур үзүүлэлтэд тохирсон шалгах хэрэгслийн дагуу хуулийн төслийн үр нөлөөг дараахь байдлаар үнэллээ.

“Зорилгод хүрэх байдал” шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хийсэн үнэлгээ:

УИХ-ын тогтоолын төслийн үзэл баримтлалд тусгасан хэрэгцээ шаардлагыг тогтоолын төсөлд томъёолсон зорилго, зорилт болон зохицуулалттай харьцуулан үзлээ. УИХ-ын тогтоолын төслийн үзэл баримтлалаас харахад “Өрхийн мэдээллийн нэгдсэн санд бүртгэгдсэн өрхийн 0-18 хүртэлх насны, хүүхдийн мөнгөн тэтгэмж авах хүсэлт гаргасан хүүхэд бүрд хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжийг сар бүр бэлэн мөнгөөр олгох” үндсэн зорилго тавьсан.

“Ойлгомжтой байдлыг судлах” шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хийсэн үнэлгээ:

Хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжийн талаар авах зарим арга хэмжээний тухай УИХ-ын тогтоолын төслийг Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 24, 28, Хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах аргачлалд заасан шаардлагыг хангасан эсэхийг хянах байдлаар үнэлгээг гүйцэтгэлээ.

Түүнчлэн энэхүү шалгах хэрэгслийн дагуу хуулийн төслийг Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлд заасан хууль тогтоомжийн төслийн эх бичвэрийн агуулгад тавих нийтлэг шаардлага, 30 дугаар зүйлд заасан хуулийн төслийн хэл зүй, найруулгад тавих нийтлэг шаардлагад нийцүүлэн боловсруулсан эсэхийг шалгахдаа Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн дараах заалтад заасан шаардлагыг хангасан эсэхэд хариулт өгөх замаар шалгалаа.

¹ Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлд заасан Хуулийн төслийн эх бичвэрийн агуулгад тавих нийтлэг шаардлага	
Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн зохицуулалт	Хуулийн төслийн зохицуулалтад үнэлгээ хийсэн байдал
29.1.1.Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын олон улсын гэрээнд нийцсэн, бусад хууль, үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлалтай уялдсан байх;	Хуулийн төсөл нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын олон улсын гэрээнд нийцсэн, бусад хууль, үндэсний аюулгүй байдлын үзэл
29.1.2.тухайн хуулиар зохицуулах нийгмийн харилцаанд хамаарах асуудлыг бүрэн тусгасан байх;	Тийм.
29.1.3.тухайн хуулиар зохицуулах нийгмийн харилцааны хүрээнээс хальсан асуудлыг тусгахгүй байх;	тухайн хуулиар зохицуулах нийгмийн харилцааны хүрээнээс хальсан асуудлыг тусгаагүй.
29.1.4.тухайн хуулиар зохицуулах нийгмийн харилцаанд үл хамаарах хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах буюу хүчингүй болсонд тооцох тухай заалт тусгахгүй байх;	тухайн хуулиар зохицуулах нийгмийн харилцаанд үл хамаарах хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах буюу хүчингүй болгох саналыг тусгаагүй.
29.1.5.зүйл, хэсэг, заалт нь хоорондоо зөрчилгүй байх;	Шаардлага хангасан.
29.1.6.хэм хэмжээ тогтоогоогүй, тунхагласан шинжтэй буюу нэг удаа хэрэгжүүлэх заалт тусгахгүй байх;	Шаардлага хангасан.
29.1.7.бусад хуулийн заалтыг давхардуулан заахгүйгээр шаардлагатай бол түүнийг эш татах, энэ тохиолдолд эшлэлийг тодорхой хийж, хуулийн нэр болон хэвлэн нийтэлсэн албан ёсны эх сурвалжийг бүрэн гүйцэд заасан байх;	Шаардлага хангасан. Хуулийн заалтыг давхардуулан заахгүйгээр Цэргийн алба хаагчийн тэтгэвэр, тэтгэмжийн тухай хуулийн холбогдох заалтыг ишлэсэн.
29.1.8.тухайн хуулиар зохицуулах нийгмийн харилцаа, хуулийн үйлчлэх хүрээ, эрх зүйн харилцаанд оролцогч хүн, хуулийн этгээдийн эрх, үүрэг, зохицуулалтад удирдлага болгох, харгалзан үзэх нөхцөл байдал, нийтийн эрх зүйн этгээдийн чиг үүрэг, эрх хэмжээ, тэдгээрийг биелүүлэх журам;	Шаардлага хангасан.
29.1.9.Э.шаардлагатай тохиолдолд эрх зүйн хэм хэмжээг зөрчсөн этгээдэд хүлээлгэх хариуцлагын төрөл, хэмжээ, хуулийн хүчин төгөлдөр болох хугацаа, хууль буцаан хэрэглэх тухай заалт, хуулийг дагаж мөрдөх журмын зохицуулалт, бусад хуулийн зүйл, заалтыг хүчингүй болсонд тооцох, хасах заалт;	Шаардлага хангасан.
29.1.10.шаардлагатай тохиолдолд бусад хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах болон хууль хүчингүй болсонд тооцох тухай дагалдах хуулийн төслийг боловсруулсан байх;	Хуулийн төсөлтэй холбогдуулан 2018 оны 2 дугаар сарын 2-ны өдөр баталсан Цэргийн алба хаагчийн тэтгэвэр, тэтгэмжийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай хуулийг хүчингүй
29.1.11.хуулийн төсөл нь хуулийн зорилго гэсэн зүйлтэй байж болох бөгөөд зорилгод тус хуулиар хангахаар зорьж байгаа иргэний үндсэн эрх, бэхжүүлэх үндсэн зарчим, хүрэх үр дүнг тусгана.	Шаардлага хангасан.

Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 30 дугаар зүйлд заасан Хуулийн төслийн хэл зүй, найруулгад тавих нийтлэг шаардлага	
30.1.1.Монгол Улсын Үндсэн хууль, бусад хуульд хэрэглэсэн нэр томъёог хэрэглэх;	Шаардлага хангасан.
30.1.2.нэг нэр томъёогоор өөр өөр ойлголтыг илэрхийлэхгүй байх;	Нэг нэр томъёогоор өөр өөр ойлголтыг илэрхийлээгүй.
30.1.3.үг хэллэгийг монгол хэл бичгийн дүрэмд нийцүүлэн хоёрдмол утгагүй товч, тодорхой, ойлгоход хялбараар бичих;	Шаардлага хангасан.
30.1.4.хүч оруулсан нэр томъёо хэрэглэхгүй байх;	Шаардлага хангасан.
30.1.5.жинхэнэ нэрийг ганц тоон дээр хэрэглэх.	Шаардлага хангасан.

“Хуулийн төслийн уялдаа холбоог шалгах” шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хийсэн үнэлгээ:

Хууль тогтоомжийн төслийн үр нөлөө үнэлэх аргачлалд заасан дараахь асуултад хариулах замаар хуулийн төслийн уялдаа холбоог бүхэлд нь шалгахыг зорилоо.

д/д	Асуулт	Хариулт буюу дүн шинжилгээ
1	Хуулийн төслийн зохицуулалт тухайн хуулийн зорилттой нийцэж байгаа эсэх;	Шаардлага хангасан.
2	Хуулийн төслийн “Хууль тогтоомж” гэсэн хэсэгт заасан хуулиудын нэр тухайн харилцаанд хамаарах хууль мөн эсэх;	Шаардлага хангасан.
3	Хуулийн төсөлд тодорхойлсон нэр томъёо тухайн хуулийн төслийн болон бусад хуулийн нэр томъёотой нийцэж байгаа	Хуулийн төсөлд тодорхойлсон нэр томъёо тухайн хуулийн төслийн болон бусад хуулийн нэр томъёотой нийцэж
4	Хуулийн төслийн зүйл, заалт тухайн хуулийн төсөл болон бусад хуулийн заалттай нийцэж байгаа эсэх;	Шаардлага хангасан.
5	Хуулийн төслийн зүйл, заалт тухайн хуулийн төслийн болон бусад хуулийн заалттай давхардсан эсэх;	Хуулийн төслийн зүйл, заалт тухайн хуулийн төслийн болон бусад хуулийн заалттай давхардаагүй.
6	Хуулийн төслийг хэрэгжүүлэх этгээдийг тодорхой тусгасан эсэх;	Тусгасан
7	хуулийн төсөлд шаардлагатай зохицуулалтыг орхигдуулсан эсэх;	Хуульд шаардлагатай зохицуулалтыг бүрэн тусгасан.
8	хуулийн төсөлд төрийн байгууллагын гүйцэтгэх чиг үүргийг давхардуулан тусгасан эсэх;	Хуулийн төсөлд төрийн чиг үүргийг давхардуулан хуульчлаагүй.
9	төрийн байгууллагын чиг үүргийг төрийн бус байгууллага, мэргэжлийн холбоодоор гүйцэтгүүлэх боломжтой эсэх;	Төрийн байгууллагын чиг үүргийг төрийн бус байгууллага мэргэжлийн холбоодоор гүйцэтгүүлэх боломжгүй.
10	татварын хуулиас бусад хуулийн төсөлд албан татвар, төлбөр, хураамж тогтоосон эсэх;	Татвар хураамж тогтоогоогүй.

11	тухайн хуулийн төсөлд тусгасан тусгай зөвшөөрөлтэй холбоотой зохицуулалтыг Аж ахуйн үйл ажиллагааны тусгай зөвшөөрлийн тухай хуульд тусгасан эсэх;	Хуулийн төсөлд аж ахуйн үйл ажиллагааны тусгай зөвшөөрөлтэй холбоотой зохицуулалт тусгагдаагүй.
12	Монгол Улсын Үндсэн хууль болон Монгол Улсын олон улсын гэрээнд заасан хүний эрхийг хязгаарласан зохицуулалт тусгасан	Хүний эрхийг хязгаарласан зохицуулалт агуулаагүй.
13	хуулийн төслийн зүйл, заалт жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангасан эсэх;	Хуулийн төсөл нь жендэрийн эрх тэгш байдлын асуудлыг хөндөөгүй.
14	хуулийн төсөлд шударга бус өрсөлдөөнийг бий болгоход чиглэсэн заалт тусгагдсан эсэх;	хуулийн төсөлд шударга бус өрсөлдөөнийг бий болгоход чиглэсэн заалт тусгаагүй.
15	хуулийн төсөлд авлига, хүнд суртлыг бий болгоход чиглэсэн заалт тусгагдсан эсэх;	Хуулийн төсөлд авлига, хүнд суртлыг бий болгоход чиглэсэн зохицуулалт
16	хуулийн төсөлд тусгасан хориглосон хэм хэмжээг зөрчсөн этгээдэд хүлээлгэх хариуцлагын талаар тодорхой тусгасан	Хуулийн төсөлд хариуцлагын хэм хэмжээтэй холбоотой зохицуулалт тусгагдаагүй.

ТАВ.ҮР ДҮНГ ҮНЭЛЖ, ЗӨВЛӨМЖ ӨГСӨН БАЙДАЛ

Зорилгод хүрэх байдал шалгуур үзүүлэлтээр:

УИХ-ын тогтоолын төслийг баталснаар “өрхийн мэдээллийн нэгдсэн санд бүртгэгдсэн өрхийн 0-18 хүртэлх насны, хүүхдийн мөнгөн тэтгэмж авах хүсэлт гаргасан хүүхэд бүрд хүүхдийн мөнгөн тэтгэмж авах нөхцөл бүрдэнэ.

Хүлээн зөвшөөрөгдөх байдал шалгуур үзүүлэлтээр:

УИХ-ын тогтоолын төсөлд тусгасан зохицуулалтууд нь хүүхдийн мөнгөн тэтгэмж авахаар хүсэлт гаргасан хүүхэд бүрт хүүхдийн мөнгөн тэтгэмж олгох эерэг зохицуулалт болсон гэж үзэж байна.

Ойлгомжтой байдал шалгуур үзүүлэлтээр:

Түүнчлэн тогтоолын төслийн ойлгомжтой байдлыг Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлд заасан хуулийн төслийн эх бичвэрийн агуулгад тавих нийтлэг шаардлага, 30 дугаар зүйлд заасан хуулийн төслийн хэл зүй, найруулгад тавих нийтлэг шаардлага хангасан эсэх, мөн Хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах аргачлалыг баримталсан эсэхийг судаллаа.

Дээрх байдлаар хуулийн төслийн ойлгомжтой байдлыг үнэлэхэд тогтоолын төсөл нь нийтлэг байдлаараа хуулийн төслийн эх бичвэрийн агуулгад тавих нийтлэг шаардлага, хуулийн төслийн хэл зүй, найруулгад тавих нийтлэг шаардлагыг хангасан гэж үзлээ.

Зардал гэсэн шалгуур үзүүлэлтээр:

Зардал гэсэн шалгуур үзүүлэлтийн дагуу Хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдон гарах зардлын тооцоог хийх аргачлалын дагуу холбогдох зардлыг тодорхой тооцсон тул энэхүү үнэлгээний тайланд дүгнэлтийг тусгаагүй болно.

Харилцан уялдаа шалгуур үзүүлэлтээр:

Энэхүү шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хуулийн төслийг бүхэлд нь үнэлэхийг зорьж, Хууль тогтоомжийн төслийн үр нөлөөг үнэлэх аргачлалд заасан асуултад хариулах байдлаар шалгалаа.

Зөвлөмж

Тогтоолын төслийг Засгийн газраас баталсан аргачлалын дагуу үнэлж дараах дүгнэлт, зөвлөмжийг гаргаж байна. Сонгосон шалгуур үзүүлэлтийн хувьд Улсын Их Хурлын тогтоолын төсөл нь зорилгод хүрэх байдал нь өндөр, асуудлыг шийдвэрлэх боломжтой байна. Энэхүү тогтоолын төслийн агуулга нь иргэд, хүүхдүүдэд эерэг үр нөлөөтэй шийдвэр тул хүлээн зөвшөөрөгдөх, Монгол улсын Үндсэн хууль, бусад хууль тогтоомжтой нийцсэн байна.

Монгол Улсын Их Хурлын гишүүд хууль санаачлах бүрэн эрхийнхээ хүрээнд хүүхдийн мөнгө авахаар хүсэлт гаргасан хүүхэд бүрт олгох эрх зүйн орчинг бүрдүүлэхийн тулд Улсын Их Хурлын тогтоолын төсөл санаачилж байна.

Энэхүү УИХ-ын тогтоолын төсөлд Хууль тогтоомжийн хэрэгцээ, шаардлагыг урьдчилан тандан судлах аргачлалын дагуу холбогдох судалгаа хийгдсэн тул энэхүү судалгааны дүгнэлт, хуулийн төслийн үзэл баримтлалд нийцүүлэн хуулийн төслийг боловсруулж, өргөн мэдүүлэх нь оновчтой байна.

—oOo—

**ХҮҮХДИЙН МӨНГӨН ТЭТГЭМЖИЙН ТАЛААР АВАХ ЗАРИМ АРГА
ХЭМЖЭЭНИЙ ТУХАЙ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛЫН ТӨСӨЛД
ХИЙСЭН ЗАРДЛЫН ТООЦООНЫ ТАЙЛАН**

Улаанбаатар хот

ХҮҮХДИЙН МӨНГӨН ТЭТГЭМЖИЙН ТАЛААР АВАХ ЗАРИМ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТУХАЙ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛЫН ТӨСӨЛД ХИЙСЭН ЗАРДЛЫН ТООЦООНЫ ТАЙЛАН

Хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжийн талаар авах зарим арга хэмжээний тухай Улсын Их хурлын тогтоолын төслийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдон гарах зардлыг Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр тогтоолын 4 дүгээр хавсралтаар батлагдсан Хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдон гарах зардлын тооцоо хийх аргачлалын дагуу тооцлоо.

Хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдон гарах зардлын тооцоо хийх аргачлалын дагуу хуулийн этгээдийн, иргэний, төрийн байгууллагад үүсэх зардлыг тус тус тооцлоо.

I. ХУУЛИЙН ЭТГЭЭДЭД ҮҮСЭХ ЗАРДЛЫН ТООЦОО

Хуулийн этгээдийн хувьд тогтоолын төсөлтэй холбогдуулан зардал үүсэхгүй юм.

II. ИРГЭНД ҮҮСЭХ ЗАРДЛЫН ТООЦОО

Хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжийг хүсэлт гаргасан өрхийн хүүхдүүдэд олгох тохиолдолд иргэний хувьд нэмэлт зардал гарахгүй бөгөөд учир нь хүүхдийн мөнгийг бүх хүүхдэд олгож байхад тухайн хүүхдийн нэр дээр нээсэн арилжааны банкин дахь хүүхэд бүрийн нэрийн дансаар дамжуулан олгох юм.

III. ТӨРИЙН БАЙГУУЛЛАГАД ҮҮСЭХ ЗАРДЛЫН ТООЦОО

2018 оны төсөвт нийт хүүхдийн 60 хувь буюу 684.0 мянган хүүхдэд хүүхдийн мөнгөн тэтгэмж олгоход 164.1 тэрбум төгрөг батласан. Харин Улсын Их Хурлын 2018 оны 40 дүгээр тогтоолд заасны дагуу энэ оны 2 дугаар улирлаас хамрах хүрээг нэмэгдүүлж нийт хүүхдийн 80 хувь буюу 228.0 мянган хүүхдийг нэмж хамруулж нийт 41.0 тэрбум төгрөгийг төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн батлагдсан төсөвт зохицуулалт хийж шийдвэрлэсэн билээ.

Мөн дээрх тогтоолд хүүхдийн мөнгөн тэтгэмж авах хүсэлттэй өрхийн судалгааг хийх үүргийн дагуу Хөдөлмөр, халамжийн үйлчилгээний ерөнхий газраас 7 дугаар сарын 16-ны өдрөөс 9 дүгээр сарын 1-ний өдрийг хүртэлх хугацаанд хүүхдийн мөнгөн тэтгэмж авах хүсэлтэй байгаа өрхийн өргөдөл хүсэлтийг сум, хороогоор дамжуулан авсан байна. Энэхүү судалгааны үр дүнгээс харахад хүүхдийн мөнгө авахаар нийт **27571** хүүхэд хүсэлтээ гаргасан гэсэн мэдээллийг тус газраас ирүүлсэн байна.

Оюуны өмч, улсын бүртгэлийн ерөнхий газраас ирүүлсэн мэдээгээр Монгол Улсын нийт хүүхдийн тоо 2018 оны 3 дугаар сарын байдлаар 1,140,000 байна. Эдгээр хүүхдийн 80 хувь буюу 912.0 мянган хүүхдүүд одоо хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжид хамрагдаж байна. Түүнчлэн Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яамнаас ирүүлсэн 2012 оноос хойшхи хугацаанд хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжийн хамрах хүрээ, зарцуулсан хөрөнгийн талаарх мэдээллээс харахад мөнгөө аваагүй байж болох хүүхдийн эзлэх хувь 6.1 орчим байна.

Дээрх тоо мэдээллэлд тулгуурлан нийт хүүхдийн 90 хувь нь хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжид хамрагдах хүсэлтэй гэж тооцвол нэмж 114.0 мянган хүүхэд хамрагдах боломжтой болох юм. / Үүний 27.5 мянга нь өргөдөл хүсэлтээ гаргасан /

Хүснэгт 1. Хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжид хамрах хүсэлтэй хүүхдийн тоо

МУ-ын хүүхэд	нийт	Үүнээс одоо хүүхдийн мөнгө авч байгаа	Нийт хүүхдийн 90 хувийг хамруулна гэж тооцвол нэмж хамрагдах	
1140.0 мянга		912.0 мянга	2018 оны 9-р сарын 1 хүртэлх хугацаанд хүсэлт гаргасан	Нэмж хүсэлт гаргана гэж тооцвол
			27.5 мянга	86.5 мянга
			Нийт 114.0 мянган хүүхэд нэмж хамрагдана.	

Энэхүү хүснэгтээс харахад нийт хүүхдийн 90 хувь буюу 1026 /912.0+114.0 мянга/ мянган хүүхдийг хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжид хамрагдах хүсэлтэй гэж үзэж, шаардагдах хөрөнгийн тооцоход 2019 онд нэмж 27.3 тэрбум төгрөг улсын төсөвт шаардлагатай болно.

Хүснэгт 2. Хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжийг төсвийн тооцоолол

2018 оны батлагдсан төсөв		90 хувьд олговол	
Нийт хүүхдийн 80 хувь	Нийт төсөв /тэрбум төгрөг/	Нэмэгдэх хүүхдийн тоо	Нэмж шаардагдах төсөв /тэрбум төгрөг/
912,000	205.10	114,000	27.36

Төрийн байгууллагад үүсэх нийт зардал- нийт 1026.0 мянган хүүхдэд хүүхдийн мөнгө олгоход нийт 232.4-205.1=27.3 тэрбум төгрөг.

Энэхүү УИХ-ын тогтоолын төсөл батлагдан хэрэгжсэнээр улсын төсөвт нэмэлт хөрөнгө тусгах шаардлагатай бөгөөд харин иргэн, хуулийн этгээдэд ямар нэгэн нэмэлт хөрөнгийн дарамт үүсэхгүй болно.

-----oOo-----

ХҮҮХДИЙН МӨНГӨН ТЭТГЭМЖИЙН ТАЛААР АВАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТУХАЙ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛЫН ТӨСЛИЙН ОЛОН НИЙТИЙН ХЭЛЭЛЦҮҮЛГИЙН ТАЙЛАН

Хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжийн талаар авах арга хэмжээний тухай Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийн мэдээллийг <http://forum.parliament.mn/> сайтад байршуулан, олон нийтэд мэдээлж, санал авах ажлыг зохион байгуулсан. Энэ хугацаанд хуулийн төсөлтэй холбоотой санал хүсэлт ирээгүй байна.

The screenshot shows a web browser window displaying the Mongolian Parliament Forum website. The main content area features a poll titled "Хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжийн талаар авах зарим арга хэмжээний тухай" (Regarding some measures for children's allowance). The poll options are:

- Байнгын хороогоор төслийн үзэл баримтлалыг хэлэлцэх эсэх
- Нэгдсэн зуралдаанаар төслийн үзэл баримтлалыг хэлэлцэх эсэх
- Байнгын хорооны өмнө хэлэлцүүлэг
- Нэгдсэн зуралдааны өмнө хэлэлцүүлэг
- Байнгын хорооны эцсийн хэлэлцүүлэг
- Нэгдсэн зуралдааны эцсийн хэлэлцүүлэг

Below the options is a button "Төслийн файлыг татах" (Download bill file) and social media sharing buttons for Facebook and Twitter. The poll results are shown on the right side:

Хариулт	Хувь
Дэмжинэ	69%
Дэмжихгүй	20%
Мэдэхгүй	9%

At the bottom of the page, there is a section for "Төслийн хавсралтууд" (Bill attachments) with two items: "1. Үзэл баримтлал" and "2. Танилцуулга". Below that is a section for "Төсөл санаачлагчид" (Bill authors) with the name "БЯМБАЦОГТ САНДАГИЙН".

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙ
САЙД УХНААГИЙН ХҮРЭЛСҮХ
ТАНАА

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ГИШҮҮН
Сандагийн БЯМБАЦОГТ

14201 Улаанбаатар хот, Сүхбаатар дүүрэг,
Жанжин Д.Сүхбаатарын талбай 1, Төрийн ордон,
Утас: 26-58-89, Факс: 32-03-82
E-mail: byambatsogt@parliament.mn
http://www.parliament.mn

2018.08.10 № 9300

танай _____-ны № _____-т

Тогтоолын төсөлд санал авах тухай

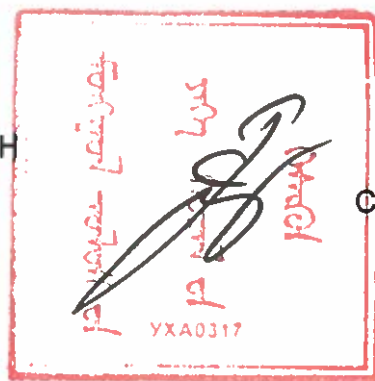
Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Хорин зургадугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг, Монгол Улсын Их Хурлын тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1.3, Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1-д заасан бүрэн эрхийнхээ дагуу Хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжийн талаар авах зарим арга хэмжээний тухай тогтоолын төслийг санаачлан Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэхээр ажиллаж байгаа бөгөөд Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 21 дүгээр зүйлийн 21.1-д заасны дагуу Засгийн газрын санал, дүгнэлтийг авахаар хүргүүлж байна.

Тогтоолын төслийг Засгийн газрын хуралдаанаар хэлэлцүүлж, саналаа өгнө үү.

Тогтоолын төслийн үзэл баримтлал, танилцуулга, төслийг хавсаргав.

Хүндэтгэсэн,

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН
ГИШҮҮН

С.БЯМБАЦОГТ

0000336